

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Hóman Bálint.

A felelős magyar minisztérium megalakulása óta a vallás- és közoktatásügyi tárca nehéz és küzdelmes vezetését csak kevesen töltötték be hosszú esztendőkön keresztül. Dr. Hóman Bálint m. kir. titkos tanácsos, jelenlegi miniszter immáron nyolc esztendeje vezeti a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot közmegelegedésre. A nyolc esztendő alkotásait a napilapok hasábos cikkekben méltatták, rámutatva azokra a kiemelkedő alkotásokra, melyekkel Hóman Bálint miniszter a népoktatás-, a középiskola- és a felsőoktatás reformálása, kiterjesztése és eredményesebb tétele terén végzett.

Hóman Bálint a tudós szerénységével kitért mindenféle ünnepeletetés elől. E sorok is csak erdélyi vonatkozásban néhány gondolatot óhajtanak megrögzíteni, méltatva azt a nehéz munkát, melyet Magyarország vallás- és közoktatásügyének őre az elmúlt esztendő alatt szemünk látára végzett el.

A bécsi döntés után a magyar iskoláztatás az egész vonalon azonnal megindult. A miniszter személyesen tárgyalja meg Kolozsváron az érdekeltekkel az egyházak és az iskoláztatás legsürgősebb kérdéseit, tanácsosai pedig gondolatait bürokratikus formaságok nélkül hajtják végre. Ismét felállítja a kolozsvári Ferenc József tudományegyetemet, gondoskodik az állami oktatás megindításáról, és elismerésének kifejezése mellett gondot fordít arra, hogy a felekezeti oktatás, mely a kisebbségi életben a magyar élet erdélyi végvára volt, megtalálja azt a támogatást, melyet a magyar haza részéről méltán megérdemelt.

Az egyház és az állam függő kérdéseit a legnagyobb jóindulattal kezeli, s arra törekszik, hogy a történelmi egyházak jogos és méltányos kérdései elintézését nyerjenek.

Hóman Bálint magyar kultúrpolitikust, ezekben a törekvésekben Hóman Bálint történettudós támogatja a legértékesebben, s miniszteri munkásságának erdélyi vonatkozásban épen ez egyik legnagyobb érdeme.

Székelyföldi körútja során végiglátogatta az állami és felekezeti intézményeket, hogy a szükségletről a helyszínen szerezzon tudomást. Az esztendő végén a gondos gazda szorgalmával számba vesz mindent, s arra törekszik, hogy a jövő esztendő termése az ideinél is gazdagabb lehessen.

Erdély szeretettel emlékszik meg nyolcesztendő s miniszteri munkássága évfordulóján gazdag és ígéretes törekvéseiről. A magyarországi unitárius egyház pedig Isten gazdag áldását kéri életére és jövőendő munkásságára.

Ferencz József.

Unitárius pünköszt Nagybányán.

Belmisszióink életében Nagybánya lassan-lassan túlnő a szokványos helyi kereteken. Jelképe lesz annak a zajtalan, de kitartó unitárius főrekvésnek, mely a kárpátmedencei új magyar honfoglalást nyommon követve, sőt azt segítve, szerte e hazában hirdeti a még kevésbé ismert unitárius hit szépségeit és igazságait.

Nagybányára először az odahúzódó délerdélyi híveink felkutatásának nyomán jutottunk, bár a városhoz magához ősi jogot formáltunk, hiszen a XVI. században ott virágzó unitárius élet folyt. Sőt a krónika azt is följegyezi, hogy az akkori bányai lelkész volt az egyetlen, ki az elítélt Dávid Ferenc mellett Gyulafehérváron nyíltan kiállott és hitet tett. De a Törös-Máté bátor szellemét megemésztette az idő kegyetlensége s a magyar nemtörődömség s vele együtt az unitáriusok életét is, kik közül, a havasokból leszűrődő nemzetiségek térfoglalása után, alig maradt egy-kettő hírmondónak.

A menekült unitáriusok egyházi életlehetőségeket vittek magukkal s egyúttal talajt nyújtottak arra, hogy rajtok keresztül magot hintessünk a gondolkozó magyar tömegek lelkébe.

Pünkösztkor Simén Dániel teol. akad. tanár neje társaságában látogatta meg a nagybányaiakat. Első napján d. u. a helyi lutheránus templomban mintegy 150 főnyi hallgatóságnak istentiszteletet tartott, prédikálván a lélek erejéről, mely életünket teleszórta pünkössti csodákkal. 50 hívő élt úrvacsorával. Ez egyszerű szertartásról egy jelenlevő katolikus meghatottan vallotta be, hogy életének legfőnségesebb vallásos élményét nyújtotta. Úrvacsoraoasztás előtt Simén Dániel két úrvacsorai ezüst kelyhet avatott fel, melyet a város legmelegebb szívű embere, az egyházközség legelső jóltevője, a lélekben unitárius „Sándorbácsi” adományozott mintegy 112 Pengő értékben. Míg e kelyhekbe belegyöngyözik a magyar hegyek minden mámora, a lélek kelyhéből

ím kicsordul a jézusi jóság és áldozatkészség, melyet az unitárius hitigazság tüze érintett meg. Úrvacsoraosztás után két növendékünk megkonfirmáltatott, három gyermekünk hittanból vizsgázott. A növendékeket Suka Sándor e. k. gondnok és Gagyi Istvánné nőtestvérünk oktatta és készítette elő szeretetteljes odaadással, kiknek e helyről is kijár a legforróbb emberi köszönet. Vizsga után Suka Sándor gondnok megható és intő szavak kíséretében ajándék Bibliát és értékes jutalmkönyveket osztott ki az ifjaknak és gyermekeknek. Este 7 órakor Pál Anna és Simándi András mérnök híveink fogadtak örök hűséget egymásnak, kiket Isten szerető áldása s a zsúfolt templom magyar közönségének jó kívánsága indított el életútjukra. Az esküvői vacsorán elhangzott nívós felszólalások közül, mint közérdekűt, ideiktatjuk az Erdős Mihályét, amely komolyságában és tömörségében szinte egyetlen mondatba sűríti az unitárius misszió lényegét. „Mennél több alkalmam nyílik lelkészeinket hallani s mennél többet gondolkozom s öntudatosan figyelem egyházunk munkáját — mondotta ő — annál erősebb a meggyőződés, hogy a magyar sorskérdés ezer problémáját: az új magyar életet a leghathatósabban az unitárius misszió kerestül oldhatjuk meg. Így a mi missziónk egyszerre szól a hitűnknek és nemzetűnknek, helyesebben hitűnkön keresztül a nemzetűnknek. Ez a misszió vallásos és nemzeti kötelesség, amelyet mindannyiunknak papi lelkülettel kell vállalnunk.“

Másodnapján d. u. Simén Dániel és neje, Suka Sándor, Erdős Mihály, Székely Ferenc és családjaik társaságában meglátogatta a Laposbányán dolgozó mészkeői menekülteket s alkalmat talált arra, hogy a láposbányai magyar munkásság vezető rétegének mintegy 70 főnyi csoportjához hitűnk igazságairól szóljon néhány egyszerű szót. Isten szabad ege alatt a mészkeői és láposi vendéglátók minden jóval elhalmozták a kiránduló társaságot, egyben tájékoztató, népszerű írásokat kértek az unitarizmusról. Ez a kirándulás sokáig élménye marad a résztvevőknek. S hogy a láposiak lelkében se halványuljon el, fűzetek indultak el felvilágosító szándékkal egy olyan hitről, amelyről eddig nem hallottak, de amelyet a maguk nagy magyar harcában bizonyára sokszor megálmodtak vagy meg is éltek.

Bányán pedig az unitárius egyházközség lassan-lassan megalapozódik, mert amint az egyik helyi lap pünköshti időszerűséggel megjegyzi „a nagybányai unitáriusokban egységes a hit és akarat.“ A templom kérdésének ügye is már jó úton halad s a hívek száma is egyre szaporodik. Az érdem mindenestre a bányai élenjáró unitáriusoké, kiknek minden tagja maga a megtestesült magyar unitárius evangélium. (S. D.)

Az emberi természetben fekszik s fekszik még inkább a nép természetében, hogy minél inkább küzd a sors terhével és csapásával s minél kevésbé fölvilágosodott értelmű, annál inkább ragaszkodik a vallásossághoz és ugyan inkább annak külformáihoz mint lényegéhez. E külformákat megsérteni a népre nézve annyi, mint azzal vallásos érzelmeit sérteni.

Rövid emlékeztető.

— Nőszövetségeink vezetőinek szíves figyelmébe. —

Már alig másfél hónap választ el, attól a történelmi eseménytől, amikor 1940 augusztus 30-án Bécsben „elhangzott a szó“ és mi erdélyiek visszatérhettünk édes anyaországunk, minket oly szeretettel fogadó ölelő karjai közé.

Rövid idő egy év a történelmi események szemszögéből nézve. Ámde az ember életében meglehetősen határkövet jelent. Mert miként Kőlcsey is írja „Parainézis“-ében: „rövid az emberi élet annak, ki azt boldogságban éli át, de hosszú az olyanoknak, kiknek gondterhes aggodalmakkal telített napokkal kell azt átélniök!“

Hát mi erdélyiek is így voltunk ezzel, most rövid esztendeje. Vártuk, lestük, bújtuk a rádióhíreket, hogy vajjon „ránk virrad-e még valaha“, s azután 1940 augusztus 30-án megtörtént a „bécsi döntés“, mely bennünket visszatértett, 22 év óta nélkülözött drága Magyarországnak, — immár elszakíthatatlanul — szerető ölébe.

Tehát ebből a szempontból, az aggodás, a megfeszített várakozás, a reménykedés telített vágyakozás szempontjából, hosszú volt nekünk ez a most eltelt időszak. Azonban — a jó Isten kegyelméből — várakozásunk, reménykedéseink, vágyakozásaink beteljesülve, s íme — ide s tova egy éve lesz nemsokára, — hogy 22 évi rabság után — nyíltan és fölemelt fővel vállaljuk magunkat újra szabad magyaroknak!

Igen ámde amikor mi, visszatért erdélyiek ezt a mi rendíthetetlen magyarságunkat „valljuk“ ugyanakkor ezzel kapcsolatban „vállalunk“ is kell! „Vallani és vállalni“ — ma már egy oly, két egymástól elválaszthatatlan fogalom, amelyet nemcsak hangoztatni, nemcsak közhelyként kell kihasználni, hanem azt a „vallást és vállalást“ a gyakorlati életben is, annak minden megnyilvánulásában, minden jelentkezésében, demonstrálnunk, bebizonyítanunk és megvalósítanunk elvitázhatatlan magyar kötelességünk is!..

Ennek a magyar kötelességnek, ennek a magyar kötelesség-érzetnek, ránk magyar nőkre is hazafias kedves tudatában, írom e „memento“-mat. Mert nekünk magyar nőknek, magyar asszonyoknak és anyáknak szintén nemcsak „vallanunk“, hanem „vállalunk“ is kell!

Vallottuk mindig és valljuk törhetetlen magyarságunkat, azzal a lélekemelő tudattal, hogy bennünket magyar, visszatért erdélyi nőket is a 22 évi keserves „távollét“ még jobban, még inkább magyarokká edzett és vállaljuk most azt a ránk váró, reánk — éppen magyarságunkra való tekintettel kellemesen nehezedő feladatok megoldását, s azok megoldásában való odaadó segédkezést is, amelyeket egy szebb, jobb, boldogabb magyar jövőendő megalapozása rónak mi reánk visszatért erdélyi magyar nőkre is.

És ebben a munkában, ebben — hogy úgy mondjam — új honalapításban a munkából elsősorban, a nőszövetségeknek kell ki-venniök az oroszlanrészt!

Mert bár kétségbe nem vonható tényként állapíthatjuk meg,

hogy az erdélyi nőszövetségek, s ezek között az unitárius nőszövetségek is — a 22 éves elnyomatásunk alatt mindig és minden téren kivették részüket, a társadalmi, a szociális, s főleg a hitvallásos téren való áldásos munkából, — azonban nem szabad elfelednünk, hogy ezt az önzetlen, lelkes odaadó munkát hányszor és hányszor és milyen kicsinyes indokból gáncsolták el a minden megmozdulásunkban irrendentizmust látó kegyetlen elnyomóink.

És ezért nemes munkánk, odaadó fáradozásunk, jobb ügyhöz méltó igyekezetünk, hogy nem mutathattak föl oly eredményeket, amelyeket a kifejtett tevékenység után remélni lehetett volna, az nem az egyes nőszövetségi alakulatokon, hanem kizárólag elnyomóink rövidlátásán, a minden megmozdulásunkban „kákán csomót kereső balkáni mentalitásán múltott“.

Most azonban — hála a Gonviselés láthatatlan nagy hatalmának — ezek — a mi nemes intenciójú munkánk gátlását lépten-nyomon előidéző, „kerékkötő“ — ink megszűntek garázdálkodni, s mi — immár szabadon, akadálytalanul teljesíthetjük azon nemes elhívatásunkat, a melynek betöltését, — „valóra“ törhetetlen magyar honleányi mivoltunkat, most már továbbra is „vállalni“ magyar fajunk iránti elvitathatatlan kötelességünk is!

A nőszövetségeknek a 22 évi elnyomatás alatti működési köre kétségtelenül nagyon szűkkeretű volt, mert az akkori hatóságok, még az esetenkénti összejeveleteket is engedélyhez kötötték, amelyeket ötletszerűleg adtak, vagy pedig tagadtak meg, úgy hogy nőszövetségeink abban az időben csupán csak hitvallásos téren fejtették ki áldásos működésüket, míg ellenben szociális, társadalmi téren merőben téflenségre voltak rákényszerítve.

Most már azonban a nőszövetségeknek „szabaddá lett az út“, tárva-nyitva áll a működési lehetőségnek és adottságnak minden ajtajakapúja, sőt éppen az egyes magyar hatóságok azok, akik — belátva a nőszövetségek, nőegyletek s más hasontermészetű női alakulatoknak a társadalmi és szociális munkába való bevonása szükségességét, gyakran intéznek megkereséseket az ilyen női egyesületek vezetőihez, felkérve őket a társadalmi és szociális, majd pedig jóléti bizottságokban való részvételre, s az e téren aktív működésre.

Így kapcsolódott be aztán sok, főleg emporiálisabb helyen működő nőszövetség a hatóságok által beindított társadalmi és jóléti, szociális és filantropikus mozgalmakba, amely téren a nőszövetségek, s így az unitárius nőszövetségek is nem egy elismerést vívtak ki maguknak az egyes magyar hatóságok vezetői részéről.

Nőszövetségeink, egyleteink résztvettek a budapesti szociális misszió helyi kirendeltségeinek áldásos munkájában már a visszatérés első napjaitól kezdve. Majd a menekültügyi bizottságokba behívtak, s ott fejtették ki értékes munkát, segítségére jöve a hatóságoknak a menekültek elhelyezése, élelmezése s ügyeik rendezése kérdésében.

Az Országos Egészségvédelmi Szövetség egyes vármegyék fiókjainak megalakításánál a nőszövetségi vezetők bevonásával a helyi egészségügyi szervek figyelemreméltó támogatást nyertek a nőszövetség

gek erkölcsi támogatásában, s nem egy helyütt, mint Sepsiszentgyörgyön is, éppen a nőszövetségek és egyesetek vezetői voltak azok, akik a legintenzívebb munkakör betöltésével lettek a hatóságok részéről megbízva, azon kétségtelen tapasztalaton alapuló meggyőződéstől vezettetve, hogy nőszövetségeink s ezek között az unitárius nőszövetségek munkája és tevékenysége nélkülözhetetlen feltételt képez a sikeres és eredményes szociális tevékenység megvalósításához.

Újabban a marosvásárhelyi kir. ítélőtábla érdemes elnöke Dr. Bobonya Béla intézett hivatalos megkeresést az egyes, emporiálisabb helyzetben működő nőszövetségek és nőegyletek vezetőségéhez, amelyben a nőszövetségeket és nőegyleteket az úgynevezett: „*Fiatalkorúak felügyelő hatósága*“ szervezetében való együttműködésre kéri föl, amely működési terepük ugyancsak tág teret nyit a nőszövetségeknek nemes és áldásos célkitűzései megvalósítására és elhivatásuk betöltésére, s főleg annak demonstrálására, hogy igenis, mi magyar nők, magyar asszonyok és anyák nemcsak *valljuk* rendíthetetlen magyar mi voltunkat, hanem egyszersmind *vállaljuk* is az ezen „vallás“-unkat bizonyító munkát, tevékenységet, ügyködést, amelynek lelkiismeretes betöltésére magunkat kötelezetteknek, de elhivatottaknak — mint nők — joggal hajthatjuk!

Tovább menve: csecsemő- és gyermekvédelem terén megindított szociális-akcióban nőszövetségeink szintén quasi hivatott működési körökbe töltöttek be úgy, hogy ma már — mondhatni — nem létezik társadalmi, vagy szociális jellegű jóléti megmozdulás, amelyben nőszövetségeink részt ne vennének, s amelyben való részvételre az arra hivatott szervezetek fölne kérnék ezen szövetségek és egyesetek vezetőségeit.

Ezekre való tekintettel e rövid mementóm keretében véltem felhívni erdélyi unitárius nőszövetségeink vezetőinek nagybecsű figyelmét arra a megszámlálhatatlan sok-sok feladatra, amelyeknek sikeres megoldása sok tekintetben a nőszövetségek tagjainak odaadó lelkes munkásságától és önzetlen fáradozásától függ.

Hogy azonban ez a kifejtendő társadalmi szociális- és jóléti intézményi munka épp oly sikeres és áldásos legyen, mint a hitvallásos terén eddig kifejtett munkája az egyes nőszövetségeknek, nem tartanám szükségtelennak és céltalannak, ha speciál az Unitárius Nőszövetség erdélyi vezetői alkalmat keresnének és találának arra, hogy egy esetleges alkalmi összejövetelen megbeszélhessék, megtárgyalhassák, és megvitassák mindazon irányelveket, amelyeket a nőszövetségeknek, azok vezetőinek és minden egyes tagjainak követniök kell avégből, hogy munkájuk egyöntetűségével az ezen szociális megmozdulásokat vezető hatóságok, szervezetek és intézményeknek minél intenzívebb támogatására lehessenek.

Nekünk unitáriusoknak ez év június 29-én, — Péter Pál napján — lesz — mint értesültem — a püspökválasztó Zsinat Marosvásárhelyen.

Fölvetem e mementómban a kérdést: vajjon nem lehetne-e, hogy ennek a Zsinatnak az alkalmából az erdélyi unitárius nőszövetségek vezetői szintén összegyűljenek Marosvásárhelyen s — miként

mondani szokás — „a kellemest a hasznossal összekötve“ ezen az alkalmi összejövetelen megbeszéljük, megtárgyalják, megvitassák mindazon principiumokat, irányelveket és főleg módozatokat, tevékenységüket sokkal intenzívebben és nagyobb tervszerűséggel állíthatják a magyar sebb, jobb és boldogabb jövő szolgálatába, iparkodván ezzel és:

„Vallottuk és valljuk, vállaltuk és vállaljuk“, kijelentésünkhöz való rendíthetetlen ragaszkodásunkat s annak százszázalékos megvalósítására irányuló hazafias törekvésünket.

Ha e mementóban róttakat nőszövetségi vezetőtársaim is magukévé tenni hajlandók, úgy ezirányú megkeresésükre az említett alkalmi összejövetelet még idejében be lehetne szervezni, amiben készséggel állok rendelkezésükre.

Dr. Szánthóné Sükösd Vilma.

Ima a hazáért.

Amely népet eszmény vezet
 Ármány nem tesz reá kezét.
 Csataék dühén ha porba hull,
 Idővel újra fölvirul.
 Más népekért szegény hazám
 Véred hullott ezer csatán.
 Hígyj, remélj, fel a szívekkel!
 E földön neked élned kell!

Mióta rabság véget ért,
 Hitünk, reményünk visszatért.
 Újra miénk: ez ősi rög,
 Mit annyi vérünk öntözött.
 Atyánk, leborulva kérünk:
 Tartsd meg ezt a földet nekünk.
 Bércek, rónák ezt kiáltják,
 Éljen a szép Magyarország.

Báró József.

Édesanyámnak.

Édes jó Anyácskám, drága Édesanyám!
 Te, ki minden percen, tudom, hogy gondolsz rám,
 Mintha most is látnám gondterhelt arcodat,
 Bánatos szemedet, melyből könny is fakad.

Te aki felnevelsz áldott két kezeddél,
 És szívből fakadó igaz szeretettel
 Mi érettünk sokszor könnyeket hullattál,
 Beteg ágyunk mellett hányszor vírraszóttál!

Most kezedbe tartod kisebb gyermekedet,
 Ki csengő dalodtól már elszenderedett,
 S hogyha reá gondolsz többi gyermekedre,
 Felsőhajtasz mélyen s könny gyúl a szemedbe.

Ne sírj Édesanyám, az Isten velünk van,
 S megsegít Ő minket, minden kicsi bajban,
 Mert így végezzük Hozzá, mindig fohászunkat,
 Áldja meg az Isten az Édesanyánkat.

Kedves III. g. o. t.

A székely szombatosok.

Bözödi György a kiváló fiatal író meghatóan írja le „Egyedül vagyunk“ című folyóiratban a székelyföldi szombatoság keletkezését, zivatáros múltját, szenvedéseit is 1867 év óta, mikor a zsidóvallást egyenjogúsították, a zsidóvallásra való áttérését azoknak a keveseknek, akik semmiképpen sem akartak valamelyik bevett keresztény felekezetre áttérni. Megható olvasni azoknak a rajongóknak sorsát, akik meggyőződésükhöz annyira ragaszkodtak, hogy alávetették telnőtt korukban is magukat azoknak az ősi zsidó vallási szokásoknak, melyeknek a mai világban már nincsen semmi értékük.

A reformáció forgószelében a zsidózás nemcsak Erdélyben, hanem a világ más tájain is felütötte a fejét. Az igazság keresésében az ember igen gyakran eltéved. A tévtanok azonban idővel összeomlanak, megsemmisülnek. Az olyan vallásos tanításoknak és egyesületeknek, amelyek nem tudnak a tudomány, az élet haladásával együtt tartani, nem tudnak igazán nemes emberi közösséget tartani fenn, amelyek nem tudnak beleilleszkedni egy fejlett nemzeti közösségbe: előbb vagy utóbb össze kell omlaniok. Ez következett be a bözödújfalvi székely-zsidó vallási alakulatban is. A zsidóságnak itt nálunk nem lehet, nincsen missziója, vallási küldetése semmiesetre sincsen. A politikai szabadelvűségnek csaknem megbocsáthatatlan hibája az, hogy Erdélyben, a székelyek között ilyen halászat lehetséges volt és egy idegen vallás képviselői lelki hatalmat nyerhettek a mi székely testvéreink egy csoportján. Mert jól jegyezzük meg, azok a zsidó „térítő”, akik Bözödújfaluban megjelentek, az ottani testvéreinknek semmit sem vittek; ők csak kerestek rajtuk. Zsidóságuk miatt mintegy kikapcsolódtak a székely nemzet szívéből és másoknak, élelmes embereknek áldozatai, adófizetői lettek.

Istennek hála, bözödújfalvi székely testvéreink a felszabadulás áldott pillanatában világosan felismerték helyzetük lehetetlen voltát s meggyőződésüknek engedelmességgel, áttértek egyik keresztény felekezetbe: az unitárius egyházba. Mi szeretettel köszöntjük véreinket, mint hazatért testvéreinket. Örvendünk, hogy annak a vallásnak áldásaiban részesülhetnek, amely a szív vallása, a szeretet vallása, az egymásért való felelősség vallása s mely vallás a mi magyar-székely nemzeti érzésünkkel teljesen összhangban van. Azzal, hogy a bözödújfalvi zsidó vallásra tért székely testvéreink unitáriusok lettek, a történelem egy tévedése igazítódott helyre. Meg vagyunk győződve, hogy ez az út hozza meg a számukra azt a jövődőt, amely boldoggá teszi őket és utódaikat s a székely unitárius népet pedig gazdagítja egy komoly vallásos faluval.

Apám.

Húszonkilenc éve nyugszik hant alatt,
Világháborút éltében nem ért,
Sem más nép uralmát nem szenvedé,
Békés időben nyugalomra tért.

Néj es családjában szigorú apa volt,
De mindig éreztük jó szíve melegét,
Kilenc gyermekét bár sok gonddal nevelé,
Panasz nem kelt ajkán, öröm tölté lelkét.

Míg élt, Főtanácsban törvények őre volt,
Hibákra gyakran reámutatott.
Gerinces voltáért sokan nem szívelék,
Ám hajlongani sohasem tudott.

Áldott édesapám! Pihenj békességben:
Magyar föld takarja drága hamvaiddat.
Szabad székely népünk szavában, tetteiben
Szabadon éneklé áldó Himnuszunkat.

Kelemen Árpád.

A kékhegyek honában.

Mesejáték 5 képen.

Nagyapó : Nagy dolog az Ildikó.

Ildikó : Nem félek én senkitől, Nagyapó. A Jóisten velem lesz, mert jót akarok... Csak azt mondja meg Nagyapó, hogy hol lehet találkozni a Hargita szellemeivel?

Nagyapó : Én biz' azt nem tudom, mert mindenféle elköborolnak, hogy segítségére lehessenek a rájukszoruló embereknek. Hanem idenéz. Adok neked egy sípot, ha belefújsz a szellemuralkodók alázatos szolgálói lesznek. Ha egyet fújsz belé, megjelenik előtted Ó az riások királya. Ha kettőt fújsz, megjelenik előtted a Tündérkirálynő. Ha hármát fújsz bele, a Törpékirálya is előtted terem. Ha négyet fújsz bele, minden kívánságot teljesíti a Nagyvarázsló, ki tud minden varázsígét... az ő segítségével megszerezheted a zászlót. Itt a síp. (odaadja.)

Ildikó : Köszönöm, Nagyapó. Most mindjárt elindulok.

Nagyapó : Várj csak, várj. Itt van egy csipet só, ezzel süsél hamubasúlt pogácsát, mertez meg fog védeni a boszorkányok hatalmától.

(Jobbról gyereklárma.)

Sári : (lelkesen magyaráz a többieknek) Bizonyisten mondom, szarva is volt.

Laci : (teleszájjal) Hiába esküdzöl, a boszorkánynak nincs szarva, csak az ördögnek és a tehénnek.

Béla : (idegesen) Te ne szólj bele, te ehhez nem értesz, mert még nem láttál boszorkányt.

Laci : Boszorkányt nem, de ördögöt láttam.

Béla : Na és milyen volt?

Laci : (kacagva) Milyen? Hm. Hát olyan, mint te.

Béla : (felfortyan) Nem igaz. Hazugság. Kérdezzük meg Nagyapót.

Ildikó : Isten áldja Nagyapó, én elindulok.

Nagyapó : Isten áldjon, szentem.

Ildikó : (balra el).

Sári : (Zsuzsihoz) Holnap jönnek a honvédek. Nekem van új magyar ruhám.

Zsuzsi : Nekem is van.

Sári : De az enyém szebb.

Zsuzsi : Nem igaz. (mind közelebb jönnek a pipázó Nagyapóhoz).

Sári : De igaz. Kérdezzük meg Nagyapót.

Zsuzsi : Kérdezzük.

Sári : Nagyapó, kinek van szebb magyar ruhája, Zsuzsinak vagy nekem?

Nagyapó : (egy pillanatig elgondolkozva nézi őket, azután sok bölcsességgel) Annak van szebb magyar ruhája, aki a lelkében viseli.

(A két kislány felnyilt csodálkozó szemekkel néz fel rá.)
(*Lassú függöny*).

IV. KÉP.

Szín: Előbbi erdőrészlet, korán reggel.

Ildikó: (magyar ruhában jön jobbról, elragadtatással) Oh, drága gyönyörű Hargita... Te titkokat rejtő titokzatos bérc. Törd fel bilincseidet, melyek húszonkét esztendőn keresztül rabságban tartottak. Rab volt a szellő, az illatok tovaillanó árja, a madarak éneke a rabság fájdalmából fakadt. Rab volt az érzés, rab a gondolat, távolról kéklő bérceid alatt... Nyisd ki éjszemed, mert most virradat van... Távolról kürtök harsonája zeng... Testvéri sorsban magárahagyatva felsír hozzád a rabul maradt Cenk. Feljöttem hozzád kicsiny falumból, mit holnap már köszönt büszke honvédcsakó... Eljöttem Hozzád, mert itt van elrejtve a hősi vértől foltos Magyar Zászló. Titkos hatalmak, kiket csak székelly ember ért meg, tündérek, törpék, óriások... adjátok vissza féltveörzött kincsünk a háromszínű magyar zászlót. (Előbbre jön s a fa alatt megpillantja Pistit. Más hang). Ni, ni Pesti. (Lehajol hozzá, szólítgatja) Pesti... Pistikém... Ébredj fel... én vagyok itt... Ildikó [kétségbeesve] Miért nem ébredsz...? Pistikém... érted jöttem... hogy együtt vigyük haza a zászlót [kétségbeesve]. Hát nem hallod? Nem ébredsz fel...? Istenem, mit csináljak? Jaj, szinte elfelejtem, van nekem egy sípom... (előveszi a sípot s négyyszer egymásután belefúj).

Nagy Varázsló: (10—12 éves fiúcska, egy lehetetlenül takra öltözetben, nagy szakállal, kezében varázspálcával jön balról, mikor a kislányhoz ér, mélyen meghajol előtte)

Hatalmam, im felajánlom,
Varázsígém jóra szánom,
Hogy segítségre lehessenek
Mindazoknak, kik szeretnek.

Ildikó: Milyen kedves vagy Nagy Varázsló... kérlek szépen szabadítsd meg Pistit a boszorkányok átkától.

Nagy Varázsló:

Egy könnycsepp a megváltása,
Miként harmat hull virágra,
Hulljon könnyed orcájára.
Még mi úrnőm kívánsága?

Ildikó: Kedves Nagy Varázsló, mondd el nékem azt a három varázsígét, mivel megszerezhetem a falum zászlaját.

Nagy Varázsló:

Első íge eképp hangzik,
Csak az óriások zengik,
A világot rég bejártam,
De hasonlót nem találtam.

Tehát ez az első íge,
Elmondom, csak figyelj ide.

Ildikó : Figyelek.

Nagy Varázsló :

Dundum kátum, butum kátum,
Legszebb hon az óriás hon,
Csámcsiriszki, fia, lánya
Csak a jóságot szolgálja.

Ildikó : Jaj de érdekes . . .

Nagy Varázsló :

Mihelyt ez ígét kiejted,
Visszakapod piros selymed.
A fehérnek sora nagyobb,
Jó, ha ezt is meghallgatod.

Ildikó : Hallgatom.

Nagy varázsló :

Am, tam térusz,
Fehér mirtusz,
Fehér rózsa,
Fehér lélek,
Int a jóra,
Amíg élek . . .
S ha meghalok
Fehér angyal
All mellettem
Tüzes karddal
A lelkemről bűnt leéget,
Nem hagy mást, csak fehérséget . . .

Ildikó : Ez szép íge. A Tündérkirálynőnek kell mondanom ?

Nagy Varázsló :

Igen ezt már neki zenged,
S visszakapod fehér selymed,
És a törpék királyához
Ilyenféle szavakkal szólsz :
Moreke tikitaka
Törpe, mind szerencse fia,
Lelke tele van reménnyel,
Tarisznyája gyémántkővel,
Jelszava ez : Szerencse fel.

Ildikó : (tapsol) Milyen nagyszerű.

Nagy Varázsló :

Ha az ígét jól elmondod,
Zöld selymedet visszakapod

(Folytatjuk.)

Nemes Nagy Márta.

Irodalom.

Dr. Kiss Elek: Örök reformáció. A rádióban a reformáció ünnepén elhangzott beszéd.

Most nemrég jelent meg Dr. Kiss Elek püspökhelyettesnek a magyar rádióban a reformáció ünnepén elhangzott beszéde. Ez erőteljes és lelkes beszéd a hitjavítást úgy fogja fel, mint a fejlődésnek soha meg nem szűnő folyamatát. Végigvonul előttünk Luther, Kálvin, Zwingli... s Servét és Dávid Ferenc szellemi alakja... a történelmi távlatból lelkesülten s megilletődve sóhajtottunk feléjük: „íme a történetcsináló óriások, íme a századok prófétái“. A reformációban nem azt keresi, ami elválaszt, hanem azt, ami egyesít s különösen kihangsúlyozza a vallási és nemzeti érzés egyesült fenekölt voltát a mi szellemi életünk és elhivatásunk átélésében. A tartalmas mélyen járó beszéd olvasmánynak is értékes munka.

Nemes Nagy Márta: Kékhegyek honában című kis színdarabja, melyet az Unitárius Közlöny utóbbi és jelenlegi számában is közreadunk, különnyomatban is megjelent. Az élénk képzelettel megírt mesejáték kedvelt darabja lesz a műkedvelő fiúknak és leányoknak. A kis színdarab megkapóan rajzolja meg azt a boldog várakozást és igazi szent örömet, mellyel a magyar honvédek megérkezését mindnyájan vártuk. A kis füzet ára 20 fillér. Kapható a D. F. Egyet irodájában Kolozsvárt, Unitárius Kollégium. Ha olvasóink kellően támogatják vállalatunkat, még több ily játékot is adunk ki.

Gyulai Zoltán: Hangulatok a fogságból (Szibéria 1915—1922. Orenburg, Barnaul, Novonikolajevszk).

Jobb címet nem is választhatott volna a szerző! — Hangulatok. — Olyan halk, egyszerű, természetes, szívből jövő, szívhez szóló minden egyes szava. Valahogy úgy érezzük olvasás közben, hogy egy kedves régi barátunk élő szóval mondja el a valóban érdekes élményeit. Az ember sok mindent olvasott már háborúról, fogságról (Remarque, Kuncz Aladár) ezek jutnak hamarjában eszünkben olvasás közben, de ez valahogy más, mélyebb, közvetlenebb. Amit Gyula bácsiról, az „öreg sánta dienernek szolgájáról“ ír, „mi sem kacagtunk“. Mire a látvány komikus volta a torkunkig ért, egy fojtogatásfélét éreztünk itt, oly fojtogatásfélét, amit éreznek férfiak, amikor sírniok kellene, „ilyesmit csak egészen kiváló emberek írhatnak emberekről embereknek.“ Az egész könyvön valahogy ez a „fojtogatásféle“ vonul végig, „amit éreznek férfiak, amikor sírniok kellene“.

A „Hó“, „Egyedül“, „Karácsony“, „Szolovjova“, a „Kis doktornő“ mind, mind olyan el nem sírt férfikönyvek, amelyek jobban égetik a lelkünket, mint a hangos zokogás, jajveszékélés. Mind azt kérdezik, hogy miért volt mindez és miért van ma is háború? Miért ez a sok szenvedés a földön? A legszebb, legigazibb békehymnus ez a kis könyv! Olyan gazdag témákban, hogy szinte minden mondatából prédikációt lehetni írni. (Kapható szentgercei Jakab Jenő könyvesboltjában, Kolozsvár, Mátyás király tér 7.) Bolti ára 2 Pengő.

„Lector.“

Az Országos Magyar Sajtókamara közlése. „Az Országos Magyar Sajtókamara“, hogy a háborús viszonyok folytán a lapkiadásra háruló rendkívüli nehézségeket némileg enyhítse, kénytelen volt egyes megtakarítási rendelkezéseket életbe léptetni, amelyek minden lapkiadóra nézve egyaránt kötelezőek. Ezek szerint a budapesti és vidéki sajtónak egyaránt megtiltotta tiszteletpéldányok adását, valamint eltiltotta a lapkiadókat bármilyenű ajándékozás, pályázat és rejtvénymegfejtési jutalom, kedvezmény nyújtásától. Ezen tilalom kiterjed minden előfizetésgyűjtéssel foglalkozó vállalkozásra is. Tudva, hogy az általános anyagdrágulás, a hiányzó vasútszállítás helyett beállított autó, sínautó és repülőgépszállítás hatalmas túlkiadásai alig elviselhető terheket rónak a lapkiadásra, az olvasóközönség bizonyára megértéssel fogadja az Országos Magyar Sajtókamara kényszerű intézkedéseit.

E. K. Tanács a bizonytalan időre elhalasztott *Zsinati Főtanács* idejét június hó 29-ére tűzte ki Marosvásárhelyre. A Zsinati Főtanács legfontosabb tárgyai a püspök és főgondnok megválasztása. Az E. K. Tanács lapunk zártakor küldte szét a meghívókat. A Zsinatot megelőző estén János Zsigmond emlékünnepe, a megelőző napokon pedig lelkeszi konferencia lesz.

Unitárius nagy férfiak emléke az utca nevekben. Kolozsvár városában eddig három utca volt unitárius kiválóság után elnevezve: a Brassai Sámuel, Berde Mózsza és Dávid Ferenc-utca. Most a városi tanács a tisztviselőtelepen egy szép utcát Ferencz József-ről, az 1928-ban meghalt boldog emlékű nagy püspökről nevezett el. Most tíz utca van Kolozsváron unitárius névről elnevezve: Heltai, Jakab E., János Zs., Kővári L., Kriza J., Orbán B. és Székely M.-utca. Ha számba vesszük azt a szolgálatot, melyet az unitárius egyház tett a közművelődés terén, semmi esetre sem sok ez az elismerés. De azért ez utóbbit jóleső érzéssel vesszük tudomásul, mert a tisztviselőtelepen, ahol a Ferencz József püspök-út van, egyik tért a Három püspök-terének nevezték el s egyik utca Majláth Gusztáv gr. róm. kath., a másik Nagy Károly ref. püspök nevét viseli. Orvendünk ennek azért, mert a többek között e határozat elismeri a jelentőségét a három magyar püspök (Gróf Majláth G. Károly róm. kath., Nagy Károly ref. és Ferencz József unitárius) együttműködésének. Úgy szeretnők, ha ez a nemes és okos cselekvés ne csak a múltra nézve, hanem a jövőre is jelentőségteljes lenne.

Az Unitárius Irodalmi Társaság f. év május hó 18-án fölolvasó gyűlést tartott igen szép műsorral a nagyközönség érdeklődése mellett. Elnöki megnyitót Dr. Gál Kelemen alelnök tartott, aki kérésellen, egyszerű szavakkal üvözölte a nagyközönséget és nyitotta meg az ülést. „Az optimismus valláserkölcsei jelentőségéről“ Dr. Gelei József egyetemi tanár, választmányi tag tartott mélyreható s mégis mindenki által könnyen megérthető székfoglaló értekezést. Dr. Gelei előadóművészete az előadásban is magával ragadta a hallgatóságot. Végh József szerkesztő pedig „A sinfalvi rombolások és a magyar sajtó“ címen tartotta meg székfoglaló értekezését, amelyben újra felidézte emlékezetünkbe azt a hátborzongató eseményt, amely a magyar sajtót és a magyar közvéleményt oly sokáig foglalkoztatta. Az érdekes székfoglalót a közönség nagy tetszéssel fogadta. A magas színvonalon álló felolvasások után P. Szentmártoni Éva művészi éneke következett, Wolf Elrejtés és Gounod Faustjából az ékszer áriát adván elő, gyönyörű, iskolázott hangjával P. Szentmártoni Kálmánné méltó zongorakísérete mellett. E művészi szám jól megérdemelt, hatalmas tapsot vívott ki. Végül Dr. Gál Kelemen elnök megköszönve a szereplők értékes közreműködését, az ülést bezárta.

Dr. Gál Kelemen kiténtetése. Örömmel értesültünk, hogy a kormányzó úr Ófömlétsága Dr. Gál Kelemen igazgatót, a jeles erdélyi pedagógust és nagy unitárius egyházi férfiút tb. igazgatóvá és tanulmányi főtanácsossá nevezte ki. Ez a kiténtetés oly férfiút ért, aki arra teljes mértékben rászolgált. 35 esztendeig volt a kolozsvári unitárius kollégium jeles tanára, ebből 25 esztendőn át igazgatója. Mint tanár és igazgató nagy elfoglaltsága mellett is széleskörű és maradandó értékű irodalmi munkásságot fejtett ki. Különösen fontosak a nagy egyetememes tudós Brassai Sámuel sokoldalú munkásságát méltató és ismerető munkái, valamint pedagógiai dolgozatai. 1910-től az 1918. évi szomorú kormányzat változásáig a „Keresztény Magvető“ című tudományos egyházi folyóiratnak a társszerkesztője volt. A román kormányzat szomorú korszakában a magyar nevelésügy szolgálatában hatalmas munkát végzett. A magyar közművelődés munkásainak egyik legkiválóbb és legmegingathatlan férfiai közé tartozott. Nyugdíjba vonulása után nem közönséges erejét főképpen az egyházi életnek szentelte. Nyugdíjba vonulása után egy évtized alatt oly munkát végzett, amely egy egész életre is számottevő volna. Megírta a kolozsvári Unitárius Kollégium történetét 2 hatalmas kötetben, Ferencz József püspök életét s korát, valamint Jabak Elek életét és munkásságát 1—1 hatalmas kötetben; most Kaáli Nagy Elek életét írja. E nagy munkássága mellett az egyház minden munkájában részt vesz, élete ma is a közé. A magas kiténtetés mindenképpen méltó helyre jutott.

Doktorrá avatás. Május hó 31-én unitárius ifjúkat avattak doktorrá a Ferenc József tud. egyetem jogi karán, ú. m. Kovács József és Fazekas Miklós fiait. A két ifjú dokornak szerencsét és kitaratást kívánunk ezután munkásságukra.

Anyák napja Kolozsvárt. A kolozsvári egyházközönségünkben anyák napját május hó 18-án tartották meg a szokott bensőséges

ünnepéllyel. Délelőtti istentisztelet alkalmával Dr. Fikker János teol. akad. dékán teljesítette a szószéki szolgálatot megható szép imával és magával ragadó nagyhatású tartalmas beszéddel.

Gróf Horváth Tholdy István igazgatósági tanácsadó.

Örömmel értesültünk arról, hogy a vitéz báró szurmai Szurmay Sándor v. b. t. t. ny. m. kir. honvédelmi miniszter nyug. gyalogsági tábornok elnöklete alatt működő keresztény magyar biztosító intézetünk: a Turul-Magyar Országos Biztosító Intézet R. T. atyánkfíát *Gróf Horváth Tholdy Istvánt* erdélyrészi igazgatósági tanácsadójává nyerte meg. A kinevezéshez sok szerencsét kívánunk és biztosak vagyunk abban, hogy a Turul Biztosító ez intézkedésével egész Erdély magyarsága egyetért és támogatni fogja gróf Horváth Tholdy István afiát közigazdasági missziójának sikerében.

A 328-as „Berde Mózsa“ cserkészcsapat 65 cserkésszel vett részt a Borsai cserkészkiránduláson, hol a nagyszabású hadijátékon kiütötte magát és ezért a vezetőségtől dicséretet kapott.

Kolozsváron a jelen évben a középiskolások együttesen az egyetemi Sporttelepen fognak évről évre vizsga helyett együttes sportünnepséget tartani június 15-én délután 4 órakor, amely előreláthatóan nagyszabású lesz s erre a szülőket és érdeklődőket a vezetőség ez úton is meghívja.

A kolozsvári középiskolai atlétikai versenyen iskolánk csapata az előkelő második helyet biztosította magának. A növendékeink a sportfelkészültségük mellett fegyelmezetttségükkel és rendszeretükkel tűntek ki. Részletes eredményeket a következő számunkban hozzuk.

Alapítvány. Deák Mózes és Deák Anna elhalt fiuk Deák Mózes emlékére 40 P alapítványt tettek a Kobátfalván létesítendő orgona-alapra. Isten áldása legyen az alapítókön.

Adomány. Guráth Béláné a D. F. Egylet választmányi tagja 20 P-öt adományozott egy kis színjáték megírására. A nemes célra juttatott adományért az egylet hálás köszönetét fejezte ki s a pályázatot ki is hirdette.

Pályázat kis színjáték írásra. A D. F. Egylet pályázatot hirdet kis színjáték írásra. A kis színjáték lehet vagy kifejezetten iskolás gyermekek, vagy pedig az iskolából kikerült ifjak igényeihez mérve. Tárgya valláserkölcsi vagy nemzeti. Pályadíj Guráth Béláné választmányi tag adományából 20 P. Az idegen kézzel vagy gépirással írt, jeligével és jeligés levéllel ellátott pályázatok a D. F. Egylet elnökségéhez Kolozsvár, Unitárius Kollégium adandók be 1941 évi október hó 1 napjáig.

Esküvő. B. Pátay Ilona és Szent-Gerliczei Dr. Gál Miklós honvéd ezredorvos f. évi június hó 7-én, délután fél 7 órakor tartották esküvőjüket a kolozsvári unitárius templomban. Az egyházi áldást Vári Albert teol. akad. tanár adta az ifjú párna. Az ifjú párnak szerencsét és boldogságot kívánunk.

Nyári női gazdasági és háztartási tanfolyam Székelykeresztúron. Egyházunk székelykeresztúri Gazdasági Iskolájában a

